

THE RELATIONSHIP BETWEEN HOUSEHOLD SAVINGS IN THAILAND'S AGRICULTURAL SECTOR AND HOUSEHOLD CHARACTERISTICS

Siriwannapha DANGDA¹ and Sirikwan JAROENWIRIYAKUL^{1*}

¹ Faculty of Economics at Sriracha, Kasetsart University Sriracha Campus, Thailand;

Siriwannapha.d@ku.th (S. D.); sirikwan.ja@ku.th (S. J.) (Corresponding Author)

ARTICLE HISTORY

Received: 9 June 2025

Revised: 23 June 2025

Published: 7 July 2025

ABSTRACT

This study aims to investigate the relationship between household savings in Thailand's agricultural sector and various household characteristics. The analysis employs agricultural household savings as the dependent variable, while the independent variables include household characteristics, economic status, welfare and benefit receipt, financial record-keeping practices, income from other sources, total household income, and total household expenditure. The study utilizes secondary annual data spanning from 2015 to 2024 a total of ten years and applies the Ordinary Least Squares OLS multiple regression technique. The findings reveal that both total household income and income from other sources exert statistically significant positive effects on household savings. However, household characteristics, economic status, welfare and benefit receipt, and financial record-keeping practices exhibit statistically significant negative associations with household savings in the agricultural sector. Notably, economic hardship and weak financial management are strongly negatively associated with the capacity to save, underscoring the critical role of financial discipline in enhancing household saving behavior.

Keywords: Household Savings, Agricultural Sector, Household Income, Household Expenditures

CITATION INFORMATION: Dangda, S. & Jaroenwiriyaikul, S. (2025). The Relationship between Household Savings in Thailand's Agricultural Sector and Household Characteristics. *Procedia of Multidisciplinary Research*, 3(7), 10

ความสัมพันธ์ระหว่างการออมของครัวเรือนในภาคการเกษตรของประเทศไทยกับคุณลักษณะของครัวเรือน

ศิริวรรณภา แดงดา¹ และ ศิริขวัญ เจริญวิริยะกุล^{*}

1 คณะเศรษฐศาสตร์ ศรีราชา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา; Siriwannapha.d@ku.th (ศิริวรรณภา); sirikwan.ja@ku.th (ศิริขวัญ) (ผู้ประพันธ์บรรณกิจ)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการออมของครัวเรือนในภาคการเกษตรของประเทศไทยกับคุณลักษณะของครัวเรือน ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ มูลค่าการออมของภาคการเกษตร กำหนดให้เป็นตัวแปรตาม ในขณะที่ตัวแปรอิสระประกอบด้วย ลักษณะของครัวเรือน สถานะเศรษฐกิจ สวัสดิการและสิทธิประโยชน์ การควบคุมการบันทึกข้อมูล รายได้จากแหล่งอื่น รายได้รวม และรายจ่ายรวมของครัวเรือน โดยใช้ข้อมูลitudinal มีรายปี ตั้งแต่ปี 2558-2567 รวมทั้งสิ้น 10 ปี วิเคราะห์ด้วยสมการถดถอยเชิงพหุวิธีกำลังสองน้อยที่สุด Ordinary Least Square (OLS) ผลการศึกษาพบว่า รายได้รวมของครัวเรือน และรายได้จากแหล่งอื่นๆ ส่งผลในทิศทางเดียวกันกับการออมของครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ในทางกลับกัน ลักษณะครัวเรือน สถานะเศรษฐกิจ สวัสดิการและสิทธิประโยชน์ และการควบคุมการบันทึกข้อมูล มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการออมของครัวเรือนในภาคการเกษตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะสถานะเศรษฐกิจและการควบคุมรายรับรายจ่ายที่มีค่าสัมประสิทธิ์เป็นลบสูง หมายความว่าครัวเรือนที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจหรือขาดวินัยในการจัดการการเงิน จะมีความสามารถในการออมลดลงอย่างมาก

คำสำคัญ: การออมของครัวเรือน, ภาคการเกษตร, รายได้ครัวเรือน, รายจ่ายครัวเรือน

ข้อมูลอ้างอิง: ศิริวรรณภา แดงดา และ ศิริขวัญ เจริญวิริยะกุล. (2568). ความสัมพันธ์ระหว่างการออมของครัวเรือนในภาคการเกษตรของประเทศไทยกับคุณลักษณะของครัวเรือน. *Procedia of Multidisciplinary Research*, 3(7), 10

บทนำ

ประเทศไทยในฐานะประเทศกำลังพัฒนา ยังคงต้องดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคการเกษตรซึ่งเป็นภาคเศรษฐกิจพื้นฐานที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของประชากรและความมั่นคงด้านอาหารของประเทศ อย่างไรก็ตาม ภาคการเกษตรยังคงเผชิญกับข้อจำกัดหลายประการ ทั้งในด้านระบบการผลิต การบริหารจัดการทรัพยากร การเข้าถึงปัจจัยการผลิต เทคโนโลยีที่ทันสมัย ตลอดจนช่องทางการตลาดที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งกระบวนการพัฒนาเหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยเงินทุนจำนวนมาก หนึ่งในแหล่งเงินทุนภายในประเทศที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง คือ “เงินออมภายในประเทศ” (Domestic Saving) ซึ่งประกอบด้วยการออมจากภาคครัวเรือน ภาคธุรกิจ และภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคการเกษตร การออมของครัวเรือนเกษตรกรถือเป็นรากฐานสำคัญของเศรษฐกิจในระดับจุลภาค เนื่องจากสามารถใช้เป็นทุนหมุนเวียนในการลงทุน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต พัฒนาคุณภาพชีวิต และเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของครัวเรือนเอง โดยไม่ต้องพึ่งพาแหล่งเงินทุนจากภายนอกซึ่งอาจนำมาซึ่งภาระหนี้สินและความเสี่ยงทางการเงินในระยะยาว (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2566) แม้การระดมทุนจากต่างประเทศจะสามารถช่วยกระตุ้นการพัฒนาเศรษฐกิจได้ในระยะสั้น แต่การพึ่งพาทุนภายนอกอย่างมากอาจก่อให้เกิดความเปราะบางและส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในระยะยาว (World Bank, 2023) ดังนั้น การส่งเสริมให้เกิดการออมภายในประเทศ โดยเฉพาะในภาคการเกษตร จึงเป็นแนวทางสำคัญในการวางรากฐานทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนของประเทศ เพราะการออมที่เพียงพอจะช่วยให้ครัวเรือนสามารถรับมือกับความผันผวนทางเศรษฐกิจ เช่น ภัยธรรมชาติ ราคาผลผลิตตกต่ำ หรือภาวะเงินเฟ้อ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2565) จากความสำคัญของการออมในภาคการเกษตรดังกล่าว งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการออมของครัวเรือนในภาคการเกษตรของประเทศไทยกับคุณลักษณะของครัวเรือน เช่น ขนาดครัวเรือน รายได้ รายจ่าย สวัสดิการ และสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ เพื่อทำความเข้าใจว่าปัจจัยแต่ละด้านเชื่อมโยงกับพฤติกรรมการออมอย่างไร ซึ่งข้อมูลเชิงลึกจากการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดมาตรการหรือแนวทางสนับสนุนการออมของครัวเรือนภาคการเกษตรให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้ งานวิจัยในอดีตได้ยืนยันว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจของครัวเรือน เช่น รายได้ รายจ่าย และสิทธิประโยชน์ มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อพฤติกรรมการออม เช่น งานวิจัยของ ตติยา ศรีสถลมารค (2550) พบว่า ระดับรายได้และภาระรายจ่ายประจำเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการออมของครัวเรือน อีกทั้ง คมสันต์ จันทา (2561) ชี้ให้เห็นว่า พฤติกรรมการออมของประชาชนมีความสัมพันธ์กับอายุ การวางแผนทางการเงิน และสถานะหนี้สิน ขณะที่ พรอนงค์ จิตต์แจ้ง (2564) พบว่า การได้รับสวัสดิการจากรัฐช่วยลดภาระค่าใช้จ่าย และทำให้เกิดการออมเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ สุนัยญา แดงเหม และ นริศรา เจริญพันธ์ (2564) ยังระบุว่า การเข้าถึงบริการทางการเงินและเทคโนโลยีส่งผลต่อการออมในกลุ่มครัวเรือนเกษตรกรเช่นกัน ผลการศึกษานี้จะช่วยให้เห็นภาพเชิงลึกเกี่ยวกับรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในครัวเรือนกับการออม ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการกำหนดแนวทางหรือมาตรการที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมการออมภายในภาคการเกษตรให้สอดคล้องกับบริบทจริง และเอื้อต่อการพัฒนาภาคการเกษตรอย่างมั่นคงและยั่งยืนในระยะยาว จากสถิติการออมของประเทศไทย จึงทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญในการศึกษาเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างการออมของครัวเรือนในภาคการเกษตรของประเทศไทยกับคุณลักษณะของครัวเรือน” โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการออมของครัวเรือนในภาคการเกษตรของประเทศไทยกับคุณลักษณะของครัวเรือน จะเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมการออมของครัวเรือนทั้งในภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังช่วยสร้างความเข้าใจในปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการออมของครัวเรือนเกษตรกร ซึ่งสามารถนำไปพัฒนากลยุทธ์และมาตรการสนับสนุนการบริหารจัดการรายได้และการออมในระดับครัวเรือนอย่างเหมาะสม อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการออกแบบโครงการส่งเสริมการออมและการลงทุน เพื่อเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจและยกระดับคุณภาพ

ชีวิตของครัวเรือนในภาคเกษตร รวมทั้งสนับสนุนการวิจัยในอนาคตที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจครัวเรือนและการพัฒนาที่ยั่งยืนของภาคเกษตรกรรมต่อไป

การทบทวนวรรณกรรม

John Maynard Keynes (อ้างถึงใน กัญญา กุณทีกาญจน์, 2545) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับสมมติฐานการบริโภคตามระดับรายได้สัมบูรณ์ในปี ค.ศ. 1936 โดยหลักสำคัญของทฤษฎีนี้มาจากการผสมผสานทฤษฎีจิตวิทยาพื้นฐานเข้ากับการศึกษาธรรมชาติของพฤติกรรมมนุษย์ ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ในกรณีทั่วไป รายได้ของบุคคลมีผลโดยตรงต่อระดับการบริโภค กล่าวคือ หากรายได้เพิ่มขึ้น บุคคลจะใช้จ่ายเพื่อการบริโภคมากขึ้นด้วย อย่างไรก็ตาม อัตราการเพิ่มขึ้นของการบริโภคมักจะต่ำกว่าการเพิ่มขึ้นของรายได้ นอกจากนี้ Keynes ยังพบว่า เมื่อบุคคลมีรายได้สูงขึ้น สัดส่วนของการบริโภคต่อรายได้ที่มีแนวโน้มลดลง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ค่าความโน้มเอียงเฉลี่ยในการบริโภค (Average Propensity to Consume: APC) มีค่าลดลง ในทางกลับกัน หากบุคคลมีรายได้ในระดับต่ำ สัดส่วนของการบริโภคเมื่อเทียบกับรายได้จะสูงขึ้น นั่นหมายความว่า ค่า APC จะสูงขึ้นในกลุ่มประชากรที่มีรายได้ต่ำ เนื่องจากบุคคลต้องให้ความสำคัญกับการจัดหาปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีพมากกว่าการออม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบุคคลจะเริ่มเก็บออมได้มากขึ้นก็ต่อเมื่อความต้องการพื้นฐานของตนเองและครอบครัวได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอ ในขณะเดียวกัน หากกล่าวถึงการออม วีรชาติ บัวขาว และ ดวงเนตร ทศพร (2549) ได้ให้ความหมายไว้ว่าเป็นกระบวนการสะสมเงินที่ละน้อยอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการเพิ่มพูนขึ้นเมื่อเวลาผ่านไป โดยทั่วไป การออมมักอยู่ในรูปแบบของเงินฝากกับสถาบันการเงิน เช่น ธนาคารพาณิชย์ หรือบริษัทเงินทุน ซึ่งให้ผลตอบแทนในรูปแบบของดอกเบี้ย เมื่อเรามีรายได้เหลือใช้เป็นประจำในแต่ละเดือน สิ่งสำคัญที่ควรคำนึงถึงคือแนวทางการบริหารจัดการเงินส่วนเกินนั้นอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดผลตอบแทนที่เพิ่มขึ้น โดยทั่วไป การออมสามารถอยู่ในหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการเก็บเงินสด การซื้อทองคำแท่งหรือทองรูปพรรณ การลงทุนในที่ดิน พันธบัตร หุ้นกู้ หุ้นสามัญ หรือสินทรัพย์ทางการเงินอื่นๆ

คมสันต์ จันตา (2561) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณอายุของเกษตรกรในเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาพฤติกรรมการออม และปัจจัยที่ส่งผลต่อการออมเพื่อการเกษียณอายุของเกษตรกร กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ เกษตรกรในเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการแจกแบบสอบถาม จำนวน 400 ตัวอย่าง พบว่า พฤติกรรมการออมของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการออมส่วนใหญ่ จะออมในรูปแบบการออมผ่านกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ในชุมชน และฝากเงินไว้กับธนาคารหรือสถาบันการเงิน มีความถี่ในการออมเดือนละ 1 ครั้ง และมีการออมมาแล้วระหว่าง 1-5 ปี ส่วนใหญ่ไม่มีการกำหนดสัดส่วนหรือจำนวนเงินที่จะออมชัดเจน โดยจะออมเฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 1,000 บาท แต่สำหรับการออมของครัวเรือนไทยในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ของ สุนัยญา แดงเหม และ นริศรา เจริญพันธ์ (2564) พบว่าครัวเรือนในกรุงเทพมหานคร มีการออมสะสมของครัวเรือนมากที่สุดและครัวเรือนในภาคใต้มีการออมสะสมของครัวเรือนน้อยที่สุด ปัจจัยอายุของหัวหน้าครัวเรือน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ค่าใช้จ่ายดิจิทัล การทำบัญชีรายรับรายจ่ายและการคิดวางแผนการออมไว้สำหรับยามชราามีผลต่อการออมสะสมของครัวเรือนในทิศทางบวก แต่ปัจจัยการชำระหนี้เฉลี่ยต่อเดือนและจำนวนสมาชิกในครัวเรือนส่งผลต่อการออมสะสมของครัวเรือนในทิศทางลบ ครัวเรือนที่มีความคิดในการจัดสรรเงินออมโดยแบ่งส่วนของเงินออมไว้ก่อนที่จะนำไปใช้จ่ายใช้สอยจะมีการออมสะสมของครัวเรือนมากกว่าครัวเรือนที่นำเงินที่ได้ไปใช้จ่ายใช้สอยก่อนถ้ามีเงินเหลือจึงจะเก็บออมอย่างมีนัยสำคัญดังนั้นรัฐบาลควรส่งเสริมให้ประชาชนมีการตระหนักในการวางแผนทางการเงินโดยปรับการจัดสรรเงินด้วยการออมก่อนจ่ายควบคู่ไปกับการทำบัญชีรายรับรายจ่ายตลอดช่วงชีวิต โดยใช้เทคโนโลยีด้านดิจิทัลที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัย ดังนั้นงานวิจัยนี้ จึงต้องการที่จะศึกษาถึงความสัมพันธ์ของการออมกับปัจจัยลักษณะครัวเรือนต่างๆ คือ ลักษณะของครัวเรือน สถานะเศรษฐกิจ สวัสดิการและสิทธิประโยชน์ การควบคุมการบันทึกข้อมูล รายได้จากแหล่งอื่น รายได้รวม และรายจ่ายรวมของครัวเรือน ดังที่ได้ทบทวนวรรณกรรมและตั้งเป็นสมมติฐานในการศึกษาดังหัวข้อถัดไป

สมมติฐานการวิจัย

1) ข้อมูลลักษณะของครัวเรือน สถานะเศรษฐกิจของครัวเรือน สวัสดิการและสิทธิประโยชน์ รายได้จากแหล่งอื่น รายได้รวมของครัวเรือน รายจ่ายรวมของครัวเรือน ส่งผลต่อมูลค่าการออมของครัวเรือนในภาคเกษตรของประเทศไทย ในทิศทางเดียวกัน

2) การควบคุมการบันทึกข้อมูล ส่งผลต่อมูลค่าการออมของครัวเรือนในภาคเกษตรของประเทศไทย ในทิศทางตรงข้าม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

- 1) ข้อมูลลักษณะของครัวเรือน
- 2) สถานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือน
- 3) สวัสดิการและสิทธิประโยชน์
- 4) การควบคุมการบันทึกข้อมูล
- 5) รายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากแหล่งอื่น ๆ
- 6) รายได้ของครัวเรือน
- 7) รายจ่ายของครัวเรือน

Multiple Regression

(OLS)

ตัวแปรตาม

มูลค่าการออมของครัวเรือนในภาคเกษตรของประเทศไทย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าการออมของครัวเรือนในภาคการเกษตรของประเทศไทยกับคุณลักษณะของครัวเรือน สามารถนำมาวิเคราะห์เป็นสมการถดถอยเชิงพหุแบบ log linear function โดยสามารถแสดงรายละเอียดของแบบจำลอง ดังนี้

$$\ln \text{SAVAG}_t = \beta_0 + \beta_1 \ln \text{HHCHAR}_t + \beta_2 \ln \text{HHECO}_t + \beta_3 \ln \text{WELBE}_t + \beta_4 \ln \text{RECCTRL}_t + \beta_5 \ln \text{INCOTHER}_t + \beta_6 \ln \text{HHINC}_t + \beta_7 \ln \text{EXPSUM}_t + e_t$$

SAVAG แทน มูลค่าการออมของครัวเรือนในภาคเกษตรของประเทศไทย

HHCHAR แทน ลักษณะของครัวเรือน

HHECO แทน สถานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือน

WELBEN แทน สวัสดิการและสิทธิประโยชน์

RECCTRL แทน การควบคุมการบันทึกข้อมูล

INCOTHER แทน รายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากแหล่งอื่น ๆ

HHINC แทน สรุปรายได้ของครัวเรือน

EXPSUM แทน รายจ่ายของครัวเรือน

e แทน ค่าความคลาดเคลื่อน

t แทน ช่วงเวลารายปีตั้งแต่ปี 2558 ถึง 2567

ผลการวิจัย

เมื่อนำข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการออมของครัวเรือนในภาคการเกษตรของประเทศไทยกับคุณลักษณะของครัวเรือนมาวิเคราะห์ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (OLS) พบว่า

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squares: OLS)

ตารางที่ 1 ผลการประมาณการโดยใช้แบบจำลองสมการเชิงซ้อน (Multiple Regression) ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squares: OLS)

Variable	lnHHCHAR	lnHHECO	lnWELBEN	lnRECCTRL	lnINCOTHER	lnHHINC	lnEXPSUM
Coefficient	-0.3597 (-7.2889)**	1.6701 (-27.297)***	-0.1021 (-9.5685)**	-1.5457 (-11.577)***	2.07823 (13.282)***	0.3471 (6.7631)**	-25.694 (-30.771)***
R-squared	0.999348						
Adjusted R-squared	0.997065						

หมายเหตุ : ค่าที่แสดงในวงเล็บคือค่า t-Statistic

** หมายถึง ค่า Probability Value มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05

*** หมายถึง ค่า Probability Value มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับนัยสำคัญ 0.01

NS หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับนัยสำคัญ 0.1

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการออมของครัวเรือนในภาคการเกษตรของประเทศไทยกับคุณลักษณะของครัวเรือน พบว่า ตัวแปรลักษณะของครัวเรือน สถานะเศรษฐกิจของครัวเรือน สวัสดิการและสิทธิประโยชน์และการควบคุมการบันทึกข้อมูล ส่งผลต่อการออมของครัวเรือนในทิศทางตรงข้ามและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ โดยเฉพาะ สถานะเศรษฐกิจของครัวเรือน และการควบคุมการบันทึกข้อมูล ที่มีค่าสัมประสิทธิ์เป็นลบสูงมาก แสดงให้เห็นว่า เมื่อครัวเรือนมีปัญหาทางเศรษฐกิจหรือขาดวินัยในการจัดการรายรับรายจ่าย จะส่งผลให้ความสามารถในการออมลดลงอย่างมีนัยสำคัญในทางกลับกัน รายได้จากแหล่งอื่นและรายได้รวมของครัวเรือน มีผลกระทบในทิศทางเดียวกันกับการออมของครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะรายได้จากแหล่งอื่น ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สูงถึง 2.08 ซึ่งสะท้อนว่าครัวเรือนที่มีรายได้เสริมหรือรายได้เพิ่มเติมจากแหล่งอื่น มีแนวโน้มที่จะมีการออมเพิ่มขึ้น ขณะที่ตัวแปรรายจ่ายรวมของครัวเรือน ส่งผลในทิศทางตรงข้าม ต่อการออมของครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สูงถึง -25.67 สะท้อนว่า เมื่อรายจ่ายของครัวเรือนเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้ปริมาณการออมลดลงอย่างมาก ค่าความกำหนด (R-Square) ของสมการมีค่าเท่ากับ 0.9993 หมายความว่า ตัวแปรอิสระที่ใช้ในสมการสามารถอธิบายความแปรปรวนของการออมของครัวเรือนได้ถึง 99.93% ซึ่งอยู่ในระดับที่สูงมาก แสดงถึงความเหมาะสมของตัวแปรที่เลือกใช้ในการวิเคราะห์

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการออมของครัวเรือนในภาคการเกษตรของประเทศไทยกับคุณลักษณะของครัวเรือน โดยอาศัยข้อมูลทุติยภูมิประเภทอนุกรมเวลารายปีในช่วงปี พ.ศ.2558-2567 รวมระยะเวลา 10 ปี และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squares: OLS) โดยตัวแปรอิสระที่ใช้ในการวิเคราะห์ประกอบด้วยลักษณะครัวเรือน สถานะเศรษฐกิจของครัวเรือน สวัสดิการและสิทธิประโยชน์ การควบคุมการบันทึกข้อมูล รายได้จากแหล่งอื่น รายได้รวม และรายจ่ายรวมของครัวเรือน

ผลการวิเคราะห์พบว่า ลักษณะของครัวเรือน เช่น ขนาดครัวเรือน จำนวนสมาชิก หรือโครงสร้างที่มีความซับซ้อน มีความสัมพันธ์เชิงลบกับระดับการออม กล่าวคือ เมื่อครัวเรือนมีขนาดใหญ่หรือมีภาระสมาชิกในครัวเรือนมากขึ้น ย่อมมีแนวโน้มที่จะลดระดับการออมลง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทริยา (2561) ที่ระบุว่า ครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกมากมักมีค่าใช้จ่ายสูง ส่งผลให้เหลือเงินออมน้อยลง ในส่วนของสถานะเศรษฐกิจ พบว่า ครัวเรือนที่มีความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ หรือมีรายได้ไม่สม่ำเสมอ ส่งผลเชิงลบต่อการออม มีแนวโน้มที่จะลดการออมลง เนื่องจากต้องนำรายได้ไปใช้ในการดำรงชีพและบริหารความเสี่ยงในระยะสั้นเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพงษ์ พิษณุธาดา และคณะ

(2562) ที่ชี้ให้เห็นว่า ความมั่นคงทางรายได้มีบทบาทสำคัญในการสร้างแรงจูงใจในการออมระยะยาว สำหรับการพึ่งพาสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ จากภาครัฐ แม้ว่าจะเป็นปัจจัยช่วยบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายของครัวเรือน แต่ในภาพรวมกลับมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการออม ซึ่งอาจสะท้อนถึงข้อจำกัดของมาตรการรัฐในการสร้างแรงจูงใจให้เกิดพฤติกรรมการออมอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในกลุ่มครัวเรือนที่อยู่ในภาวะเปราะบาง สอดคล้องกับงานของ พรอนงค์ จิตต์แจ้ง (2564) ที่พบว่า การได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐมีแนวโน้มเพิ่มการบริโภคระยะสั้นมากกว่าการออม ผลการศึกษายังพบว่า การควบคุมการบันทึกรายจ่าย แม้จะดูเป็นพฤติกรรมเชิงบวกแต่กลับส่งผลเชิงลบในด้านการจัดการทางการเงิน แต่กลับสะท้อนถึงปัญหาสภาพคล่องที่ต้องมีการควบคุมค่าใช้จ่ายอย่างเคร่งครัด ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ สุนิสา ชื่นจิตต์ (2565) ที่พบว่า การบันทึกรายรับรายจ่ายเป็นเครื่องมือในการบริหารหนี้มากกว่าการเพิ่มอัตราการออม ในทางกลับกัน รายได้จากแหล่งอื่น รวมถึงรายได้รวมของครัวเรือน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการออมอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะรายได้เสริมจากนอกภาคเกษตร เช่น ค่าขาย หารัตนกรรม หรือการทำงานรับจ้างทั่วไป ส่งผลให้ครัวเรือนมีศักยภาพทางการเงินเพิ่มขึ้น และสามารถจัดสรรเงินบางส่วนเพื่อการออมได้ ซึ่งสนับสนุนข้อเสนอของ Yang (2021) ที่ระบุว่า ครัวเรือนที่มีช่องทางรายได้หลากหลายมีแนวโน้มสร้างพฤติกรรมการออมระยะยาวได้ดีกว่าครัวเรือนที่พึ่งพาแหล่งรายได้เดียว ทั้งนี้ ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคสำคัญที่สุดต่อการออมคือรายจ่ายรวมของครัวเรือน ปรากฏว่าเป็นปัจจัยที่เป็นอุปสรรคสำคัญที่สุดต่อการออม ซึ่งชี้ให้เห็นว่าภาระค่าใช้จ่ายในระดับครัวเรือน โดยเฉพาะค่าครองชีพและหนี้สิน เป็นปัจจัยจำกัดความสามารถในการออมอย่างชัดเจน งานของ Tomasz (2017) ในประเทศโปแลนด์ยังแสดงผลในทิศทางเดียวกันว่า ครัวเรือนที่มีภาระรายจ่ายคงที่สูง จะมีแนวโน้มออมน้อยกว่าแม้รายได้จะอยู่ในระดับปานกลาง โดยสรุป ผลการวิจัยนี้ช่วยยืนยันแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์จุลภาคที่ว่า พฤติกรรมการออมของครัวเรือนเป็นผลลัพธ์ของโครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจภายในครัวเรือนเอง ทั้งด้านรายได้ รายจ่าย และสิทธิประโยชน์ที่ได้รับจากภาครัฐ โดยเฉพาะในภาคการเกษตรที่ยังคงมีความเปราะบางทางเศรษฐกิจ จำเป็นต้องมีนโยบายที่ตอบโจทย์เฉพาะกลุ่ม สร้างแรงจูงใจ และส่งเสริมศักยภาพการออมอย่างเหมาะสม เช่น การส่งเสริมรายได้เสริม การจัดการภาระรายจ่าย และการออกแบบสวัสดิการที่มีผลต่อพฤติกรรมการออมในระยะยาว

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

จากผลการศึกษาภายใต้หัวข้อการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการออมของครัวเรือนในภาคการเกษตรของประเทศไทย กับคุณลักษณะของครัวเรือน ซึ่งได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสำคัญ ได้แก่ รายจ่ายรวม รายได้จากแหล่งอื่น รายได้รวมของครัวเรือน สวัสดิการและสิทธิประโยชน์ ลักษณะของครัวเรือน สถานะเศรษฐกิจของครัวเรือน และการควบคุมการบันทึกรายรับรายจ่ายกับการออมของครัวเรือน สามารถนำไปสู่ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของครัวเรือนภาคเกษตร ดังนี้

1) เพื่อยกระดับศักยภาพการบริหารจัดการการเงินของครัวเรือนภาคเกษตรของประเทศไทย จากการที่รายจ่ายรวมเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการออมในทางลบอย่างมีนัยสำคัญ ภาครัฐควรจัดโครงการให้ความรู้ด้านการบริหารงบประมาณ เช่น การจัดอบรมการวางแผนรายรับ-รายจ่าย และการส่งเสริมการใช้แอปพลิเคชันบันทึกบัญชีครัวเรือน เพื่อช่วยให้ครัวเรือนมีวินัยทางการเงิน ลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น เพิ่มสัดส่วนเงินออม และสร้างฐานะทางเศรษฐกิจที่มั่นคงมากขึ้นในระยะยาว

2) เพื่อส่งเสริมการสร้างรายได้เสริมและลดความเสี่ยงทางเศรษฐกิจของครัวเรือน เมื่อพบว่า รายได้รวมและรายได้จากแหล่งอื่น ส่งผลบวกต่อการออม รัฐควรส่งเสริมการสร้างรายได้เสริมในช่วงนอกฤดูการผลิตเพาะปลูก เช่น การสนับสนุนเกษตรกรแปรรูป การพัฒนาทักษะอาชีพเสริม และการเชื่อมโยงตลาดท้องถิ่นหรือออนไลน์ เพื่อเพิ่มโอกาสในการหารายได้หลายช่องทาง ลดความเสี่ยงจากรายได้ที่ผันผวนตามฤดูกาล และเพิ่มศักยภาพการออมของครัวเรือน นอกจากนี้ การที่ลักษณะครัวเรือนและสถานะเศรษฐกิจของครัวเรือน มีความสัมพันธ์เชิงลบต่อการออม บ่งชี้ถึงความจำเป็นในการจัดมาตรการช่วยเหลือระยะสั้น เช่น การปรับโครงสร้างหนี้ การให้ความรู้ด้านสินเชื่ออย่างเหมาะสม และการให้คำปรึกษาทางการเงิน เพื่อช่วยให้ครัวเรือนสามารถฟื้นตัวและกลับมามีศักยภาพในการออม

3) เพื่อเป็นข้อมูลเชิงนโยบายในการพัฒนาคลังสินทรัพย์ทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า สวัสดิการและสิทธิประโยชน์ ส่งผลต่อการออมในทางลบ ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นที่ภาครัฐควรปรับเปลี่ยนแนวทางการให้ความช่วยเหลือจากการแจกจ่ายแบบถาวรไปสู่การเสริมสร้างขีดความสามารถ เช่น การให้ทุนหมุนเวียนแบบมีเงื่อนไขหรือการร่วมลงทุนกับชุมชน เพื่อให้ครัวเรือนนำทรัพยากรไปสร้างรายได้ที่ยั่งยืน ขณะเดียวกัน การควบคุมการบันทึกข้อมูลรายรับรายจ่ายที่พบว่า มีผลลบต่อการออม แสดงถึงความจำเป็นในการพัฒนาเครื่องมือบันทึกบัญชีที่เหมาะสมกับบริบทครัวเรือนในภาคเกษตร ใช้งานง่าย เชื่อมโยงกับสิทธิประโยชน์ เช่น การเข้าถึงแหล่งทุนหรือโครงการสนับสนุนจากรัฐ เพื่อสร้างแรงจูงใจและวินัยทางการเงิน ในภาพรวม รัฐบาลควรนำข้อมูลจากแบบจำลองเศรษฐกิจมิติที่สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงการออมได้แม่นยำ มาใช้เป็นเครื่องมือประกอบการกำหนดนโยบาย

เอกสารอ้างอิง

- คมสันต์ จันทา. (2561). *ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณอายุของเกษตรกรในเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- ณัฐพงษ์ พิษณุธาดา และคณะ. (2562). ผลกระทบของความมั่นคงทางรายได้ต่อพฤติกรรมการออมของครัวเรือนไทย. *วารสารเศรษฐศาสตร์และการบริหารธุรกิจ*, 11(2), 45-59.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2566). *รายงานภาวะเศรษฐกิจและการเงินรายไตรมาส*. สืบค้นจาก <https://www.bot.or.th>
- พรอนงค์ จิตต์แจ่ม. (2564). ผลกระทบของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐต่อพฤติกรรมการออมของครัวเรือน. *วารสารเศรษฐศาสตร์การเมือง*.
- ภัทริยา ปัญญาประเสริฐ. (2561). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุนิสา ชื่นจิตต์. (2565). *พฤติกรรมการจดบันทึกบัญชีรายรับ-รายจ่ายกับสถานะทางการเงินของครัวเรือนในภาคชนบท*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2565). *สถานการณ์ครัวเรือนภาคเกษตรไทยและแนวโน้มอนาคต*. สืบค้นจาก <https://www.oae.go.th>.
- ตติยา ศรีสถลมารค. (2550). *ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการออมของครัวเรือนเกษตรกร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Yang, Z. (2021). *A Study on the Saving Behavior of Generation Z Employees and the Factors Influencing Saving Decision*. Master's Thesis, Wuhan University of Technology, China.
- Tomasz Szopiński. (2017). Household Savings in Poland-Selected Determinants. *Journal of International Studies*, 10(4), 232-245.
- World Bank. (2023). *Thailand Economic Monitor: Navigating Uncertainty*. Retrieved from <https://www.worldbank.org>.

Data Availability Statement: The raw data supporting the conclusions of this article will be made available by the authors, without undue reservation.

Conflicts of Interest: The authors declare that the research was conducted in the absence of any commercial or financial relationships that could be construed as a potential conflict of interest.

Publisher's Note: All claims expressed in this article are solely those of the authors and do not necessarily represent those of their affiliated organizations, or those of the publisher, the editors and the reviewers. Any product that may be evaluated in this article, or claim that may be made by its manufacturer, is not guaranteed or endorsed by the publisher.

Copyright: © 2025 by the authors. This is a fully open-access article distributed under the terms of the Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International (CC BY-NC-ND 4.0).